

Handläggare
Andreas Boberg

Yttrande över Universitetskanslersämbetets rapport Kvalitetssäkring av forskning

Mälardalens högskola, MDH, har getts möjlighet att lämna synpunkter på Universitetskanslersämbetets, UKÄ:s, rapport 2018:2 *Kvalitetssäkring av forskning – Rapportering av ett regeringsuppdrag*. Av rapporten framgår de anpassningar av det nationella systemet för kvalitetssäkring som UKÄ bedömer vara nödvändiga för att täcka in det utökade uppdraget ämbetet fått att kvalitetssäkra universitets och högskolors verksamhet, från att tidigare varit avgränsat till högre utbildning. MDH har valt att lämna synpunkter utifrån de bedömningar och fortsatt utvecklingsarbete ämbetet presenterar i slutet av rapporten, men kan inledningsvis föra fram att högskolan överlag är positiv till det förslag som skrivits fram. Samtidigt kan det konstateras att UKÄ föreslå ett utvecklingsarbete kring de flesta av förslagen varpå det är svårt att analysera såväl som yttra sig om de faktiska effekter förslaget kommer få på lärosätens verksamhet.

Lärosätens kvalitetsansvar för forskning

Huvudansvaret för att forskningen håller hög kvalitet vilar på lärosätet och UKÄ:s uppgift är att, genom sina granskningar, säkerställa att lärosätet tar detta ansvar och främjar hög forskningskvalitet

MDH ställer sig positivt till förslaget

Lärosätena har ett egenansvar att säkerställa att forskningen som bedrivs vid lärosätet håller hög kvalitet. Dessutom finns inbyggda mekanismer i forskningens genomförande som kontinuerligt granskar kvaliteten på den forskning som bedrivs. Därmed kan det argumenteras för att den faktiska kvaliteten på forskningen ständigt blir prövad och granskad och högskolan ställer sig bakom ämbetets bedömning att den faktiska kvaliteten på

forskningen inte behöver granskas ytterligare av UKÄ. För att högskolans verksamhet ska förbli effektiv kan det ses som en självklarhet att lärosätena utformar ett integrerat kvalitetssäkringssystem som drar lärdomar av denna ständigt pågående granskning av forskningen. Det blir därmed rimligt att UKÄ:s uppgift avgränsas till att säkerställa att lärosätena har ett fungerande system för att utveckla forskningens kvalitet utifrån de lärdomar som dras.

Integreringen i kvalitetssäkringssystemet

Granskning av forskningens och utbildningens kvalitetssäkring bör ske inom ramarna för komponenten granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete

MDH ställer sig försiktigt positiv till förslaget

Högskolan instämmer med UKÄ:s bedömning att kvalitetssäkring av forskning granskas tillräckligt under komponenterna examenstillståndsprovning och utbildningsutvärdering. Gällande kvalitetssäkring av forskning inom komponenten examenstillståndsprovning vill MDH dock lyfta att det framför allt är högskolors kvalitetssäkring av forskning som granskas i samband med att en högskola vill utöka dess rättighet att ställa ut examen. Universitetens generella rättighet att ställa ut en generell examen inom samtliga utbildningsnivåer gör att enbart kvalitetssäkring av den konstnärliga forskningen som bedrivs vid universitet och den forskning som kan knytas till en yrkesexamen kan komma bli föremål för granskning av UKÄ inom denna komponent.

UKÄ gör bedömningen att samma bedömningsområden som används vid granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete av utbildning kan användas vid granskning av kvalitetssäkring av forskning, att nya bedömningsgrunder behöver utvecklas för forskningens kvalitetssäkring och att dessa bedömningsgrunder tillåter lärosätenas olikheter och profilering samt att granskningen av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning utgår från en egen vägledning såväl som en egen självvärdering. Vidare menar UKÄ att granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete av utbildning ska ske samtidigt som granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete av forskning och att den sistnämnda granskningen ska implementeras gradvis genom pilottester. MDH är överlag försiktigt positiv till det UKÄ föreslår, men vill i detta sammanhang lyfta risken att lärosätenas resurser, i form av lärare och forskare, tas häftigt i anspråk för att tillfredsställa det nationella kvalitetssäkringssystemet, då samtliga tre komponenter som UKÄ granskar¹ sker parallellt och samtliga komponenter riktar sig främst till lärare och

¹ Den fjärde komponenten, examensrättsprovning, granskar UKÄ på initiativ av lärosätet själv och kan därmed inte kopplas till synpunkten.

forskare. I var och en av de enskilda komponenterna använder sig UKÄ av bedömningsunderlaget *självvärdering*. Självvärdering är i sig ett bra bedömningsunderlag men är arbetsamt att ta fram och lärosätena behöver sätta av stora resurser för att ta fram underlaget. Att lägga till ytterligare en komponent som inkluderar självvärdering riskerar förvärra situationen ytterligare. MDH vill föra fram att UKÄ i sitt fortsatta metodutvecklingsarbete bör se över omfattningen av bedömningsgrunderna som inkluderas i varje enskild komponent för att därigenom avgränsa respektive självvärderings omfattning. Därigenom kan risken reduceras att alltför mycket lärar- och forskartid går åt till administration i form av självvärdering. En sådan översyn menar högskolan är nödvändig för att undvika att de nationella granskningarna påverkar utbildnings- och forskningskvaliteten negativt. Ett sätt att hantera en sådan avgränsning är att använda möjligheterna som de tematiska granskningarna ger och använda dessa granskningar för att belysa delar som plockas bort från bedömningsområdena inom de övriga komponenterna. UKÄ lyfter själva fram den friheten att välja granskningsområde inom de tematiska utvärderingarna något MDH menar bör användas i större utsträckning. Det är dock viktigt att eventuellt ökade tematiska utvärderingar inte medför en totalt ökad mängd utvärderingar som UKÄ genomför.

MDH vill föra fram att högskolan ställer sig positiv till att gradvis implementera granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete av forskning.

Ramverk

UKÄ ser positivt på framtagandet av ett nationellt ramverk för kvalitetssäkring av forskning

MDH är försiktigt positiva till förslaget av ett nationellt ramverk
Högskolan menar att för hållbarhet och likvärdighet i bedömningar över lärosätenas kvalitetssäkringssystem och kvalitet i forskning är det positivt att det finns ett nationellt ramverk. Det finns dock även risker i att ett ramverk normaliserar och motverkar lärosätenas möjlighet till profilering och strategisk styrning utifrån lärosätets egna förutsättningar. Exempelvis behöver hänsyn tas till lärosätenas skilda ekonomiska förhållanden, såsom tilldelade forskningsmedel för universitet och högskolor. Det är även viktigt att UKÄ tar hänsyn till dessa förutsättningar i ämbetets granskningar och bedömningar av lärosätenas kvalitetssäkring av forskning. MDH ställer sig bakom UKÄ:s bedömning att under förutsättning att ett ramverk ska tas fram så bör det vara sektorn som själv ansvarar för detta arbete och att det sker ett gediget förankringsarbete kring detta. Av rapporten framgår det tyvärr inte hur UKÄ i sitt fortsatta utvecklingsarbete ska förhålla sig till ramverket om arbetet med ramverk tar tid.

Jämställdhet

Jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga som bör granskas inom ramarna för uppdraget att kvalitetssäkra forskning

MDH ställer sig positiv till förslaget.

Högskolan delar UKÄ:s uppfattning att jämställdhet är en viktig kvalitetsfråga, men jämställdhet och jämställdhetsintegrering är även ett separat uppdrag som myndigheterna har. Det är därför viktigt att ämbetets granskningar inte påverkar eller motverkar lärosätena redan initierade arbete med jämställdhetsintegreringen. Det behöver finnas flexibilitet i utvärderingssystemet att ta hänsyn till lärosätenas eget arbete.

Student- och doktorandperspektiv

Ett student- och doktorandperspektiv bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring

MDH ställer sig positiv till förslaget

Studenter och doktorander är en viktig intressentgrupp för högskolans verksamhet. Det är därmed rimligt att detta perspektiv ingår i granskning av kvalitetssäkring av forskning.

Arbetsliv och samverkan

Forskningens samverkan och forskningens nyttiggörande bör inkluderas i granskningen av forskningens kvalitetssäkring

MDH ställer sig positiv till förslaget att samverkan ingår

Samverkan med det omgivande samhället är en viktig uppgift för samtliga lärosäten. Därmed är det rimligt att detta perspektiv inkluderas vid granskning av kvalitetssäkring av forskning. Det är dock i sammanhanget viktigt att lyfta att det är viktigt att även grundforskning och inte enbart mer tillämpad forskning inkluderas på ett naturligt sätt i utvärderingssystemet. Det kan vara svårt att i dagsläget se den direkta nyttan av grundforskning för

arbetsliv och samhället i övrigt och högskolan menar därför att utvärderingssystemet behöver vara flexibelt för att tillåta denna forskning.

MDH ställer sig frågande till innebörden av arbetslivsperspektivet i sammanhanget kvalitetssäkring av forskning då UKÄ skriver fram att detta framför allt berör utbildningarnas koppling till arbetsmarknaden.

Bedömningsunderlag

UKÄ:s granskningar av forskningens kvalitetssäkring bör bygga på såväl kvantitativa som kvalitativa underlag

MDH ställer sig positiv till förslaget

Högskolan ser positivt på att en kombination av kvantitativa och kvalitativa underlag används vid bedömningen av kvalitet i forskning, men vill även lyfta ett par risker med dessa typer av underlag. Som kommenterats ovan är självvärdering ett arbetsamt underlag som tar mycket resurser i anspråk, i form av tid från lärare och forskare. Detta riskerar att försämra kvaliteten på utbildning och forskning i och med att kontakttid mellan lärare och studenter kan minska samt att tid till forskning äts upp av administration i form av självvärdering.

Högskolan ser positivt på att de kvantitativa indikatorerna baseras på befintlig statistik. Det är däremot viktigt att lyfta att indikatorer bara kan ses som indikatorer, något som även togs upp vid dialogen UKÄ hade med MDH i samband med genomförandet av ämbetets uppdrag att vidareutveckla det nationella kvalitetssäkringssystemet. Då ämbetet avser arbeta fram relevanta indikatorer under nästa fas av metodutvecklingsarbetet är det svårt att lämna synpunkter på förslaget. MDH vill skicka med att högskolan utgår från att sektorn kommer inkluderas i detta metodutvecklingsarbete. Högskolan vill även lyfta att tidpunkten då lärosäten får ta del av dessa kvantitativa indikatorer behöver ske betydligt tidigare än under pågående granskning av lärosätens kvalitetssäkringsarbete av utbildning, om UKÄ förväntar sig att lärosätena i självvärderingen ska analysera och kontextualisera de kvantitativa indikatorerna.

Då UKÄ föreslår att granskning av kvalitetssäkring av forskning bör ske samtidigt som granskning av kvalitetssäkring av utbildning, men ändå separerat, är det viktigt att platsbesöken synkroniseras så att bedömargrupperna kan intervjua relevanta personer vid ett och samma intervjutillfälle och inte att exempelvis högskolans ledning först intervjuas av en bedömargrupp för att sedan intervjuas av den andra bedömargruppen.

Granskning av forskningens kvalitetssäkring bör göras av oberoende bedömargrupper bestående av sakkunniga från högskolesektorn samt representanter för studenter, doktorander och arbetsliv

MDH ställer sig positiv till förslaget

Inom akademien är det brukligt att använda sig av sina likar vid granskning av vetenskapliga arbeten, tillsättning av tjänster och så vidare, varpå det ligger i linje att också lärosätets kvalitetssäkring av forskning och forskningens kvalitet granskas av likar. Högskolan vill även föra fram vikten av att internationella bedömare ingår. Utifrån att integration av forskning och utbildning är viktigt menar MDH att det är bra om bedömargrupperna för utbildning och forskning är överlappande på något sätt.

Fördjupningsspår

En fördjupad granskning av forskningens kvalitetssäkring bör utgöra del av den granskning UKÄ genomför i syfte att säkerställa att lärosätenas kvalitetssäkringsarbete förmår fånga upp eventuella brister samt främjar hög kvalitet i forskning

MDH ställer sig tveksam till förslaget

Högskolan har svårt att se hur fördjupningsspår skulle tillföra ytterligare nytta för granskning av kvalitetssäkring av forskning. Som UKÄ själv skriver fram i rapporten så sker en kontinuerlig kvalitetskontroll av forskningen av vetenskapssamhället. Denna kontroll blir självreglerande och undermålig forskning har svårt att etablera sig genom de naturliga granskningar som sker av forskning. Vidare riskerar **enfrågeutredningar att alltför mycket avvika från den helhet ett lärosätes arbete med kvalitet i forskning syftar till att uppfylla och som kvalitetssäkringssystemet avser säkerställa**. MDH ser en större belastningsrisk i att inkludera fördjupningsspår vid granskning av lärosätets kvalitetssäkringsarbete av forskning än vad dessa skulle bidra till nytta för bedömningen.

Resultat

Den granskning av forskningens kvalitet som sker vid lärosätet ska vara systematisk och leda till kvalitetshöjande åtgärder

Som påtalats tidigare så sker en kontinuerlig bedömning av forskningens kvalitet. Det är därmed rimligt att UKÄ fokuserar sin granskning på lärosätenas kvalitetssäkringsarbete.

Sanktioner

Ett negativt utfall i UKÄ:s granskning av forskningens kvalitetssäkring kan leda till ett utökat antal utvärderingar på forskarutbildningsnivå
--

MDH är tveksam till förslaget

Högskolan har svårt att se hur detta förslag verkligen skulle innebära en ökad kvalitet i kvalitetssäkring av forskning och ställer sig istället positiv till en vidare utredning av eventuella sanktioner. Högskolan ser även att utredningen ska beröra om sanktioner är ett sätt för att höja kvaliteten. MDH vill också i sammanhanget lyfta att det är viktigt att de lärosäten som lyfter fram utvecklingsområden som lärosätet arbetar med inte riskerar falla sämre ut i utvärderingen. Istället föreslår MDH att UKÄ borde fokusera att lyfta goda exempel för att lärosätena kan lära sig av varandra.

Övriga synpunkter

Avslutningsvis vill MDH föra fram vikten av att lyfta internationalisering som en central faktor då forskningskvalitet ofta kan relateras till ett bredare intresse än det nationella.